לחמת־העולם טבח זוועתי כדי לדכא את איפות־השחרור.

● **סומאלי**, אשר חלקיה הבריטי והטלקי יזכו בעצמאות בזה אחר זה וימזדו מיד. הסומאלים הם עם מוסלמי קיני, המושפע מאד משידורי־קאהיר. הם רבעים עצמאות גם לעיר־הנמל הסומאלית יבוטי, הנמצאת עדיין בידי צרפת, בה זכו אים ישראליים לא פעם לקבלת־פנים נרת ביותר. ז'יבוטי היגה פורט־סעיד של רום, והיא יכולה לסגור את המוצא הדמי של ים־סוף.

● **קונגו**, מדינת־הענק שופעת־האוצרות עוד לפני שנתיים נראתה כמושבה נצחית ל בלגיה. בניגוד לכל התצפיות, נמנעה זי שעה גם מלחמת־אחים בין השבטים, שר השלטון הבלגי השתדל לנפח את קנתם כדי למנוע את התגבשותה של תחה לאומית קונגואית.

עם יצירת עובדות פוליטיות אלה, יהיו יבשת אפריקה:

● שש מדינות ערביות עצמאיות (הכל המצרי של רע"ם, סודאן, לוב, תוניס, לג'יריה, מארוקו).

● עשר מדינות כושיות עצמאיות (סואלי, חבש, קונגו, קאמרון, ניגריה, גאנה, אלי, גיניאה, ליבריה, טוגו).

● עשר מדינות כושיות העומדות בשלב סופי לפי השגת עצמאותן המלאה (מוריה, סיארה־ליאונה, חוף השנהב, חלטה, אהומי, ניג'ר, צ'אד, קהילית אפריקה המרזית, קהילית קונגו שהיתה צרפתית, גאון).

כמה מושבות עוד יישארו לפליטה (הסהרה הספרדית, קאמרון הבריטית, אנגולה וזואמביק הפורטוגליות, ועוד כמה שטים זעירים). בידי הלבנים תישאר דרום־פריקה, בה צפויה מלחמת־שחרור נוראה, זד עם נספחותיה. בשלוש מושבות — גיה, אוגנדה ומאנגאייקה — הבטיחו הבטים שלטון עצמי, שיוביל בהדרגה לעצאות כושית. ולפדראציה הלבנה של רודיה וארץ־ניאסה, צפויים זעזועים כבדים, עשויים להוביל לפירוק ולהתעצמות החלק כושי.

זהו המאזן הזמני — ובאפריקה המהפכנית ול כל מאזן להיות רק זמני מאד. לפני יחלוף זמן רב יהיו באפריקה 30 מדינות רביות וכושיות עצמאיות. הן יתחזקו בי־יהן רבע מכל הקולות בעצרת האו"ם.

זהו אתגר אדיר לכל מדינות העולם. גבי ישראל, הגובלת עם יבשת זו ואשר יוותה מאז שחר ההיסטוריה גשר בין פריקה לאסיה, זהו אתגר חמור שבעתיים.

★ ★ ★

המחסום העיקרי: האיסלאם

ל ד כה לא התמודד איש ברצינות עם אתגר זה. החדירה לאפריקה היתה בזקת משחק. היה נעים לראשי ישראל לראות ככובשי אפריקה, ולהציג את עצמם תור שכאלה בעיני שליטי וושינגטון, לונדון, פאריס בריסל והאג. פה ושם הושקעו אמצים רציניים, שהביאו לתוצאות יפות. אולם המערכה האמיתית עוד לא החלה. יא מעוררת בעיות רציניות.

שתי ידיעות מדהימות, שבאו בזו אחר בשבוע האחרון בלבד, רמזו על חומרתו גוברת של הקרב הצפוני.

הראשונה באה מניגריה — המדינה הכושית החשובה ביותר באפריקה (35 מיליון נפש). שר־האוצר של מדינה זו ביקר לא מכבר בישראל, הודיע סתמית על הסכמתו לקבל סעד בלכלי ישראלי, שפרטיו טרם עובדו.

למחרת הודעה זו באה תגובה זועמת. מפלגת השלטון של צפון ניגריה גינתה את הודעת השר, קיבלה החלטה אנטי־ישראלית ופרו־ערבית קיצונית. כי הצפון — המאוכלס הפדרציה הניגרית — הוא מוסלמי.

ראש הממשלה הכל־ניגרי, אבו־בקר תאפאוה באליוה, גם הוא מוסלמי מן הצפון, הסתייג מהחלטת מפלגתו. הוא הבטיח שהיא לא תשפיע על מעשיו. אולם ההחלטה עצמה היתה אות־אזעקה. פירושה: האיסלאם האפריקאי עשוי להתגייס נגד ישראל.

הידיעה השנייה באה מאדיס־אביבה, בירת אריצו של גור־אריה־יהודה. שם התכנס כינוס כל־אפריקאי — אחד הכינוסים הרבים הנערכים עתה לבקרים, כשכל שליט אפריקאי מנסה לרכז על גל הלאומיות האפריקאית ולהפיק ממנו חשיבות.

בוועידה זו הציעה משלחת רע"ם שורה של החלטות אנטי־ישראליות קיצוניות. עתוני ישראל נחפזו להודיע, מפי דוברי משרד־החוץ, כי הצעות אלה נידחו. אולם עם סיום הוועידה אושרו ההחלטות, שהן הקיצוניות ביותר שנתקבלו אי־פעם בוועידה אפריקאית. עיקרן: ישראל מסכנת את שלום צפון מזרח אפריקה.

בוועידה הכל־אפריקאית הקודמת, שנתקיימה בגיניאה המוסלמית, סולק המשקיף הישראלי בבושת־פנים מאולם הכינוס. הפעם התגבשה עמדה אנטי־ישראלית חזקה עוד יותר.

שתי ידיעות אלה מבהירות ומבליטות את שני המכשולים העיקריים העומדים בדרך ישראל. האחד דתי, השני — פוליטי.

בימי־הביניים התפשט האיסלאם מארצות־ערב דרומה. זרוע אחת היתה ימית. ספני מוסקט ועומאן, ששלטו באוקיינוס ההודי, ירדו לאורך החוף המזרחי, אסלמו אותו עד מוזאמביק. אותה שעה חצו שיירות ערביות את אל־צחרה הגדול, הקימו בכל מקום מרכזי־מסחר מוסלמים. הם הגיעו עד לנהרות הסנגאל והניגר, ועד לאגם צ'אד. כתוצאה מכך שולט היום האיסלאם בגיניאה, בפדרציה של מאלי, בצפון ניגריה ובצ'אד, עם שלוחות בשורה של ארצות נוספות.

בדור הנוכחי התחדשה תנופת האיסלאם. תוך התחרות חריפה עם הנצרות, מוסיף האיסלאם לעשות נפשות. סיבות הצלחתו: אי־הזדהותו עם העולם הקולוניאלי הנוצרי, אי־התנגדותו לריבוי־הנשים, ההרגשה הכללית שהוא קרוב יותר לנפש האפריקאית.

קשה מאוד להיות מוסלמי מבלי להיות אוהד העולם הערבי. כי האיסלאם הוא בראש וראשונה דת ערבית. גיבוריו ערביים, ספרו הקדוש הוא היצירה העיקרית של השפה הערבית. המוסלמי האדוק פונה לעבר מכה הערבית, חולם על עלייה לרגל שגתיבה עובר בארצות ערב. מרכז התיים הדתיים של האיסלאם נמצא בקאהיר, באוניברסיטת אל אזהר.

גמאל עבד אל־נאצר יודע לנצל נשק זה. הוא הקים שורה של ארגונים המטיפים לאחדות האיסלאם, והצמודים למדיניות־החוץ המצרית כמו שהתנועה הציונית צמודה למדיניות־החוץ של ישראל. מכיתן שהל ארצות האיסלאם סובלות ממחסור כריני במורים ובמשכילים צעירים, הן מוצפות עתה מורים מצריים, שכל אחד מהם מיסיונר פוליטי של חזון השליט מקאהיר.

שליחי ישראל נתקלים בגורם זה בכל רחבי אפריקה הצפונית והתיכונית. השבוע הציע עתונאי הקרוב למשרד החוץ, אליהו סלפטר, הצעה מהפכנית: לחנך מורים צעירים מקרב ערביי ישראל, לשלחם כמיסיונרים ישראליים לעמי אפריקה.

לרוע המזל, אין הצעה זו מעשית במשטר הקיים בישראל. כי השלטונות העוסקים במיעוט הערבי רואים בכל צעיר ערבי משכיל אוייב למדינה, ואמנם יצרו מצב בו הסכה הערכה זו כמעט לנכונה. לפני שערבי ישראלי צעיר יוכל להזדהות עם המדינה ולפעול כשליחה, יצטרך לחול שינוי מה־פכני במשטר הפנימי בישראל וביחס המדינה אל ערבייה. שינוי כזה לא יחול ללא שינוי כללי של יחס המדינה לבעייה הערבית. אם יחול שינוי כזה, גם ישתנה ממילא מעמדה של ישראל באפריקה.

★ ★ ★

„חוד החנית"

ה אתגר השני הוא פוליטי, לא דתי. בעוד הרגש המוסלמי הוזק ביותר דוקא בקרב שכבות שמרניות וריאקציוניות, הרי השכבות הצעירות והמתקדמות המירו קנאות זו באידיאל אחד: השאיפה הלוהטת לשיחרור כל אפריקה, השינאה הלוהטת עוד יותר לכל גורם אימפריאליסטי וקולוניאלי. במידה מסויימת אף הפך אידיאל זה לגישה כמעט גזענית, המחלקת את העולם פשוט בין לבן לצבעוני.

איפה נמצאת ישראל בחלוקה זו?

הגוש הערבי, בהנהגת גמאל עבד אל־נאצר, מזוהה בלב ונפש עם התנועה האנטי־אימפריאליסטית. שליחיו משתדלים לתאר בכל מקום את ישראל כ„חוד־החנית של האימפריאליזם". ישראל עצמה מקלה עליהם גיר־סה ז': יחסה לאלג'יריה, לפיצוץ האטומי הצרפתי באל־צחרה, לרדיפות הגזעניות בדרום אפריקה יחד עם זכרונות מבצע־סיני, יצרו רושם שקשה למחקו. ישראל נראית לאפריקאים רבים כמדינה מערבית מובהקת.

מכאן הקרירות הרבה של איש כמו סקו טורה לישראל. גיניאה היגה מדינה מוסלמית, והוא דינו של טורה עצמו. נוסף לכך טורה הינו, בראש ובראשונה, לוחם־שחרור אפריקאי, השונא את המערב והחדור השקפת־עולם שמאלית־קיצונית. איש כזה אינו יכול להיות אוהד המדיניות הגלובלית של ישראל.

אין סיוש הדבר כי באפריקה הכושית קיימת אהדה טבעית לערבים. כמעט ההיפך הוא נכון.

מפת העולם הזו